

Allmänna Hyresbestämmelser för Kranar - AHK 18

Dessa allmänna bestämmelser ska tillämpas vid avtal om hyra av kranar, med eller utan förare. Bestämmelserna gäller för de åtaganden och arbeten som parternas avtal omfattar, dels vid hyra av stationära kranar med eller utan förare, tillhandahållna av uthyraren, dels vid hyra av mobilkranar med förare, tillhandahållna av uthyraren.

Bestämmelserna är utgivna av Svenska Mobilkranföreningen och utarbetade i samverkan med entreprenörer i byggbranschen. AHK 18 träder i kraft 2018-05-01.

1. BEGREPPSBESTÄMNINGAR

I dessa kontraktsbestämmelser avses med;

1.1 ARBETE

Alla former av arbete inkl. etablering, kontroller, utbildning m.m. inom uppdraget och samtliga transporter i samband med detta.

1.2 AVTAL/KONTRAKT

En muntlig eller skriftlig överenskommelse (undertecknat kontrakt, uppgörelseprotokoll, beställningskrivelse, orderbekräftelse anbud/accept, avrop) om utförande av arbete eller hyra.

1.3 BESTÄLLARE

Den part som har beställt en kran, ett kranarbete eller den part som ska betala för detsamma eller annan som beordrat att arbete ska utföras på arbetsplatsen.

1.4 UTHYRARE

Den part som efter mottagen beställning, lämnat anbud eller på annat underlag tillhandahåller kran och ska utföra arbete på arbetsplatsen.

För **Mobila kranar** med förare, för **Stationära kranar** med eller utan förare.

1.5 HYRESOBJEKT

En **Stationär kran** är normalt en tornkran, fast eller stadigvarande placerad, monterad och kontrollerad av uthyraren på arbetsplatsen. En **Mobil kran** är t.ex. en hjul- eller larvgående mobilkran eller en lastbilskran.

1.6 INSTÄLLESETID

Överenskommen tidpunkt när kranen är riggad och driftklar, har elanslutning om aktuellt, av part tillhandahållen förare är på plats och har utfört erforderliga kontroller.

1.7 LÖPANDE DEBITERING

Ett kontrakt enligt vilket uthyraren erhåller ersättning enligt tim-, dags- eller månadsdebitering exklusive mervärdesskatt.

1.8 FAST DEBITERING

Ett kontrakt enligt vilket uthyraren ska utföra ett av beställaren klart och entydigt definierat arbete för ett mellan parterna överenskommet fast debitering exklusive mervärdesskatt.

1.9 TILLÄGGSARBETE

Arbete utöver det ursprungligen beställda.

2. ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

2.1 Bestämmelserna gäller mellan parterna, beställaren och uthyraren, samt kompletteras med parternas hyresavtal. Bestämmelserna gäller utan ändringar och tillägg om inte annat skriftligen avtalats mellan parterna.

2.2 Bestämmelserna gäller för samtliga hyresobjekt, tillhörande material och det arbete som avtalats mellan parterna, samt förutsätter att respektive part använder hyresobjektet i enlighet med gällande instruktioner, anvisningar och krav från tillverkare och myndighet. Hyresobjektet får inte användas på sådant sätt att uthyrarens äganderätt äventyras. Beställaren ska hålla hyresobjektet tillgängligt för kontroller och underhåll under normal arbetstid.

2.3 Av uthyraren avgivet anbud är bindande i 30 dagar om inte annat särskilt avtalats.

2.4 Ett för parterna bindande avtal anses ingånget när uthyraren muntligen eller skriftligen har meddelat beställaren att uthyrning eller arbete kan utföras.

2.5 I de fall uppdraget kräver särskild upplärning av personal ska beställare svara för tillämpliga kostnader, t.ex. lönekostnader och tilläggsersättning till personal.

2.6 För riktigheten och fullständigheten av uppgifter, undersökningsmaterial och tekniska lösningar som, enligt punkterna 5 till 7 utgör underlag för bedömning av arbetets art och omfattning, ansvarar den part som tillhandahållit dem. Part har rätt till ersättning för avbrott och merkostnader till följd av att motparten lämnat felaktiga eller bristfälliga uppgifter. Part har rätt att avbryta arbetet om denne bedömer att arbetet inte kan utföras på ett godtagbart sätt på grund av dessa uppgifter. Om avvikelsen är väsentlig har part även rätt att häva kontraktet i enlighet med punkt 10.3.

2.7 Uthyraren har rätt till ersättning för kostnader som uppkommer på grund av avbrott, hinder, väntetid eller andra störningar utom hans kontroll vid montage/demontage eller utförandet av arbetet. Uthyraren har rätt till reglering av debiteringen för det fall det efter avtalets ingående uppkommer oförutsedda kostnader, som ändring av beställning eller om förfrågan från beställaren varit oklar eller otydlig avseende punkt 5, samt skatter och myndighetsbeslut som inte innefattas av den avtalade debiteringen.

2.8 Uthyraren har rätt att vid avtalets ingående begära att beställaren ställer säkerhet motsvarande avtalad debitering, som anges för respektive kran/utrustning i uthyrarens offert eller annan betryggande säkerhet.

2.9 Beställaren är ansvarig för att det som ska lyftas är tillräckligt emballerat och skyddat mot väder och annat så att det klarar lyftet. Anvisade lyftpunkter, infästningar, lyftöglor eller andra lyftredskap som monterats på lyftobjektet, ska uppfylla de krav som erfordras av tillverkare och myndighet. Om uthyraren med tillhandahållen förare anser att förhållandena inte är tillfredsställande har denne rätt att avbryta arbetet. Uthyraren har även rätt att för beställarens räkning vidta de åtgärder som är nödvändiga.

3. HYRANS OMFATTNING VID LÖPANDE DEBITERING

3.1 I alla uppdrag där parterna inte träffat särskild överenskommelse om fast debitering ska ersättning utgå per timme, dag eller månad enligt dessa bestämmelser. Löpande debitering för kranhyra innefattar beställd kran med utrustning enligt avtal, samt administrationskostnader och arvode.

3.2 Mobil kranhyra sker med timdebitering enligt uthyrarens prislista, om inte annat överenskommit, med reservation för ersättning enligt punkterna 2.5 till 2.7. Kranhyra innefattar kostnader för kranförare, driv- och smörjmedel samt kostnad till följd av normal förslitning. Hyrestid räknas från den tidpunkt kranen lämnar uthyrarens depå eller annan avtalad plats, t.o.m. den tidpunkt kranen återvänder till avtalad plats. Påbörjad timme räknas som hel timme. Minsta hyrestid är tre timmar.

3.3 Stationär kranhyra sker enligt dagshyra i offert. Hyrestid ska alltid avtalas skriftligen. Avtalad dagshyra utgör hyresdebitering per hyresobjekt och dag. För del av dag debiteras hyra som för hel dag. Utnyttjas hyresobjektet mer än ett arbetsskift om åtta timmar, debiteras tillägg enligt uthyrarens offert. Då stationär kran hyrs med förare är kostnader för förare särskilt specificerade och debiteras enligt gällande avtal.

3.4 För lördagar, söndagar, helgdagsaftnar och helgdagar, debiteras inte hyra om utrustningen inte används. För samtliga hyresobjekt debiteras dock hyra under semesterperiod och annan motsvarande ledighet, om inte annat avtalats. Vid stillestånd orsakad av väderleksförhållande görs ingen hyresreduktion. För tid av stillestånd som uthyraren är ansvarig för se punkt 11.2.

3.5 Tilläggskostnader, debiteras enligt uthyrarens prislista eller enligt verifierade kostnader inklusive administrationskostnader och arvode eller enligt annan debiteringsform som avtalas mellan parterna. Detta gäller kostnader för:

- a) Transport, lastning och lossning av beställd utrustning t.ex. transport av motvikter och lyftredskap
- b) Beställd utrustning t.ex. lyftredskap som kätting, lyftok, betongbaskar, provvikter
- c) Erforderlig eskort och extra personal
- d) Lönetillägg för personal t.ex. övertidsersättning, skifttillägg, traktamente samt övernattnings- och reskostnader
- e) Etablering och avetablering av hyresobjekt och personal samt kostnader utöver normalt slitage
- f) Erforderliga tillstånd och/eller besiktningar.

4. HYRANS OMFATTNING VID FAST DEBITERING

4.1 Av uthyraren lämnad fast debitering innefattar i förekommande fall följande:

- a) Samtliga kostnader för kranen med utrustning som ingår i arbetet och erforderlig tilläggsutrustning som beställaren har beställt
- b) Kostnader för driv- och smörjmedel samt kostnad till följd av normal förslitning
- c) Kostnader för transport av kranen med utrustning, eskorter och eventuell följebil samt lastning och lossning
- d) Samtliga lönekostnader för uthyrarens förare
- e) Administrationskostnader och arvode
- f) Kostnader p.g.a. förutsebara myndighetskrav, t.ex. transport- och uppställningstillstånd.

4.2 Ersättning för tilläggskostnader utöver de som anges i punkt 4.1 ska regleras i enlighet med bestämmelserna i punkt 3. Här avses även merkostnader avseende punkt 4.1 på grund av att beställarens förfrågan varit oklar eller otydlig beträffande uppdragets art och omfattning, enligt punkt 2.

5. ANSVAR FÖR BESTÄLLAREN

5.1 Beställaren ska i god tid före arbetets påbörjande lämna uthyraren information som är nödvändig för planläggning och genomförande av arbetet. För uppdrag över en längre tid ska informationen uppdateras efter behov. Följande information ska normalt alltid lämnas:

- a) Beställarens kontaktuppgifter, t.ex. namn, telefon, projektnummer, projektadress, e-post och fakturaadress, och annan information om uppdraget som beställaren anser att uthyraren har behov av. Beställaren är solidariskt betalningsskyldig för annan som ska betala för uppdraget enligt punkt 8
- b) Ägare och mottagare av lyftobjekten
- c) Den plats där arbetet ska utföras, upplastningsplats, plats för uppställning av maskiner och drivmedel samt avlastningsplats
- d) Lyftobjektets art, värde, vikt, tyngdpunkt, storlek (längd, bredd och höjd) och lyfthöjd
- e) Tidpunkt för arbetets utförande
- f) Om det krävs särskilda försäkringar
- g) Om det föreligger särskilda hinder, risker eller förhållanden som hindrar vid transport eller lyft t.ex. ledningar, kablar, bommar, broar eller trånga passager eller andra hinder eller omständigheter som kan medföra svårigheter i samband med transport, lossning och uppställning av kranen eller vid arbetets utförande
- h) Om det finns behov av särskild utrustning, extraarbeten, medhjälpare, signalman eller annat tilläggssarbete
- i) Uppgift om vem som är samordningsansvarig och vilka ordningsregler som gäller för arbetsplatsen.

5.2 Beställaren ansvarar för erforderliga tillstånd för uppställning/borttagande av kranen t.ex. bygglov, flyghinder samt ansvarar för tillkommande kostnader för uppfyllande av myndighetskrav till följd av detta. Beställaren är ansvarig för att anvisade vägar, lyft- och uppställningsplatser är framkomliga, har tillräcklig bärighet samt i övrigt är tjänliga för uppdragets utförande. Beställaren anvisar var inom arbetsplatsen hyresobjektet får transporteras, uppställas och förvaras.

5.3 Beställaren är ansvarig för att det föreligger erforderliga tillstånd och beräkningar för arbetets genomförande, t.ex. belastning av byggnadsdelar, ingrepp i byggnad eller anläggning samt dimensionering, hållfasthet/stabilitet på fundament eller i konstruktion som kran uppställs på eller förankras i.

5.4 Beställaren är ansvarig för att det utarbetas en arbetsmiljöanalys för uppdraget. Kranrelaterade tillbuds- och olycksrapporter ska anmälas till uthyraren.

5.5 Om arbetets utförande erfordrar assistans av medhjälpare till stroppning, lastsäkring, avspärrning och signalering m.m. åligger det beställaren att tillhandahålla personal med tillräcklig kompetens för de arbetsuppgifter de ska utföra. Personal som kopplar last ska ha dokumenterad teoretisk och praktisk utbildning i säker hantering av utrustningen.

5.6 Beställaren ska utan ersättning tillhandahålla utrymme i befintlig personalbod eller likvärdigt till uthyrarens personal.

6. ANSVAR VID UTHYRNING AV MOBILA KRANAR

6.1 Uthyraren ansvarar för att:

- a) på förfrågan av beställaren lämna upplysningar om kranens arbetsområde, axeltryck, stödbenstryck, totalvikt, höjd, maximal lufthöjd, och annan teknisk information
- b) kranen med därtill hörande utrustning och tillbehör är i gott skick, uppfyller gällande skydds- och säkerhetskrav samt att giltiga besiktningsintyg föreligger
- c) kranen handhas av kompetent och utbildad personal i enlighet med tillverkarens och myndigheters krav, samt att arbetet utförs fackmässigt
- d) föraren utför generell riskbedömning på körsedel eller motsvarande, samt följer anvisad arbetsberedning enligt beställarens instruktioner
- e) föraren följer beställarens instruktioner gällande kommunikation.

6.2 Vid komplicerade lyft ska båda parter, inom sitt ansvarsområde särskild beakta markförhållanden, avspärningar, riskbedömning för lyftanordningar, hinder m.m. inom arbetsområdet.

6.3 Om det enligt uthyrarens fackmässiga bedömning krävs en större eller annan typ av kran för arbetets utförande än den som beställts eller som framgått av de upplysningar som lämnats, är beställaren skyldig att ersätta uthyraren för samtliga tilläggskostnader i enlighet med punkterna 2.6 och 2.7, även innefattande väntetider och utebliven vinst för den beställda kranen. Uthyraren har endast skyldighet att utföra arbetet under förutsättning att erforderlig kran kan anskaffas inom rimlig tid.

7. ANSVAR VID UTHYRNING AV STATIONÄRA KRANAR

7.1 Vid etablering utförs transport, montage och demontage av uthyraren. Monterings-, demonterings- och servicearbeten förutsätts kunna ske på normal arbetstid utan avbrott. Vid montage eller demontage är avropstiden tjugo (20) ordinarie arbetsdagar efter ingånget avtalsdatum.

7.2 Uthyraren ansvarar för att lämna uppgifter på aktuella krafter som underlag för dimensionering av uppställningsplats/fundament samt infästnings/stagningspunkter. Vid etablering ansvarar uthyraren inte för förseningar eller stillestånd som kan uppstå som följd av tillverkarens säkerhetsanvisningar t.ex. avseende väder, vind, framkomlighet eller underlagets bärighet.

7.3 Uthyraren ansvarar för att kranen med därtill hörande utrustning och tillbehör, uppfyller gällande skydds- och säkerhetskrav samt att giltiga besiktningsintyg föreligger vid leverans. Beställaren ansvarar för att hyresobjektet bibehålls i godkänt skick och utförande under hyrestiden. Beställaren ska vid behov hålla hyresobjektet tillgängligt för besiktning under normal arbetstid.

7.4 Part som håller med förare ansvarar för att:

- a) kranen handhas av kompetent och utbildad personal och att arbetet utförs fackmässigt
- b) föraren utför daglig tillsyn, funktionskontroll, underhåll och generell riskbedömning på körsedel eller motsvarande, samt följer anvisad arbetsberedning enligt beställarens instruktioner.
- c) föraren följer beställarens instruktioner gällande kommunikation.

7.5 Vid komplicerade lyft ska båda parter, inom sitt ansvarsområde särskild beakta avspärningar, riskbedömningar för lyftanordningar, hinder m.m. inom arbetsområdet.

7.6 Beställaren äger inte rätt att märka om eller på annat sätt ändra identifikationsmärkning, instruktioner, säkerhetsanordningar eller liknande.

7.7 I alla kranhytter råder rökförbud. I det fall beställaren hyr kran utan förare debiteras sanering av inrökt hytt separat.

8. BETALNINGSVILLKOR

8.1 Om uppdraget beställts av flera beställare är dessa solidariskt ansvariga för betalningen till uthyraren.

8.2 Betalning erläggs enligt av parterna uppgjord betalningsplan eller mot faktura efter det att arbetet är utfört. Faktura ska betalas inom 30 dagar från fakturans mottagande om inte annat avtalats.

8.3 Om betalning inte erläggs i rätt tid får uthyraren tillgodoräkna sig dröjsmålsränta enligt tillämplig lag om inte annat avtalats.

9. AVBESTÄLLNING ELLER FÖRÄNDRING AV HYRESTID

9.1 Vid hyra av **Mobil kran** upp till 80 tons lyftkapacitet debiteras ingen ersättning utöver nedlagda kostnader för t.ex. transport av motvikter, om avbeställning sker minst tjugofyra (24) timmar innan inställelsetiden. Om beställaren förskjuter eller avbeställer uppdraget för sent har uthyraren rätt till ersättning uppgående till 10 procent av beräknad debitering, dock lägst 5 000 kr.

9.2 Vid hyra av **Mobil kran** mellan 90 och 130 tons lyftkapacitet debiteras ingen ersättning utöver nedlagda kostnader för t.ex. transport av motvikter, om avbeställning gjorts minst fem (5) arbetsdagar innan inställelsetiden. Om beställaren förskjuter eller avbeställer uppdraget för sent har uthyraren rätt till ersättning uppgående till 10 procent av beräknad debitering, dock lägst 10 000 kr.

9.3 Vid hyra av **Mobil kran** större än 130 tons lyftkapacitet, har uthyraren rätt till ersättning uppgående till 10 procent av beräknad debitering, dock lägst 10 000 kr, om beställaren förskjuter eller avbeställer uppdraget. Vid timhyra har uthyraren rätt till ersättning för de förberedande åtgärder som vidtagits enligt gällande timdebitering, dock minst fem timmars debitering.

9.4 Vid hyra av **Stationär kran** ska förändring (avbeställning, förskjutning, förkortning eller förlängning) av avtalstiden alltid avtalas skriftligen. Vid önskemål om förändring av avtalad hyrestid, ska intresseanmälan göras skriftligen minst sextio (60) ordinarie arbetsdagar innan avtalstidens utgång. Uthyraren ska skriftligen svara inom tio (10) dagar efter intresseanmälan om villkoren för eventuell förändring.

10. HÄVNING

10.1 Beställaren ska uppfylla sin upplysningsskyldighet enligt punkt 5 senast vid avtalsteckning, om inte annat avtalats. Överskrids fristen eller om uppgifter saknas eller är felaktiga, har uthyraren rätt att häva avtalet efter att ha lämnat hävningsmeddelande.

10.2 Part har rätt att häva avtalet med omedelbar verkan ifall den andra parten grovt åsidosätter sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser eller avtal, vid repeterade tillfällen bryter mot säkerhetsföreskrifter i arbetet eller på annat sätt vidtar eller underlåter att vidta handlingar som medför risk för skada på person eller utrustning.

10.3 Part har rätt att häva avtalet om motparten gör sig skyldig till avtalsbrott som t.ex. undermåliga rutiner för tillsyn, underhåll, kommunikation, eller annat avtalat förhållande, och inte inom tre dagar vidtar rättelse efter erinran därom.

10.4 Om beställaren under det pågående arbetet underlåter att i rätt tid fullgöra sin betalningsskyldighet, även avseende skatter, sociala avgifter och övriga betalningsåligganden enligt lag eller avtal, inställer sina betalningar, inleder rekonstruktions eller ackordsförfarande, försätts i konkurs eller på annat sätt åsidosätter sina förpliktelser enligt detta avtal, kan uthyraren med omedelbar verkan häva avtalet.

10.5 Parterna får dock inte mot varandra åberopa avtalsbrott om avtalets fullgörande hindras till följd av omständighet utanför parternas kontroll enligt punkt 12 eller annat av parten inte vållat förhållande som väsentligt inverkar på avtalets fullgörande och som parten inte kunnat förutse eller vars menliga inverkan han inte rimligen kunnat undanröja. Om hindret består i mer än två veckor har dock respektive part rätt att med omedelbar verkan häva avtalet. Arbetskonflikt och liknande omständighet befriar inte beställaren från avtalade skyldigheter enligt hyresavtalet. Arbetskonflikt befriar uthyraren från påföljder från fullgörande ex. av leverans eller montage. Part som önskar åberopa befrielsegrunder bör skriftligen omedelbart meddela motparten om aktuella tidpunkter.

10.6 Om hyresavtalet sägs upp i förtid upphör beställarens rätt att använda hyresobjektet och uthyrarens rätt till hyra för tiden efter uppsägningen. Om uthyraren sagt upp hyresavtalet, kan uthyraren återta hyresobjektet på beställarens bekostnad. Om beställaren sagt upp hyresavtalet, är uthyraren skyldig att på egen bekostnad återta hyresobjektet, i annat fall har beställarens rätt att återlämna hyresobjektet på uthyrarens bekostnad.

10.7 Uthyraren har rätt att erhålla ersättning för samtliga styrkta kostnader som hävningen åsamkat uthyraren, om inte beställaren omedelbart ställer betryggande säkerhet för sin betalningsskyldighet enligt kontraktet, samt återta hyresobjektet på beställarens bekostnad. Om hävning beror på omständighet utanför beställarens kontroll har uthyraren rätt att erhålla ersättning för alla styrkta kostnader som uppkommit på grund av uppdraget. Utfört arbete ska ersättas enligt avtalad debiteringsnorm.

11. SKADEANSVAR

11.1 Part ansvarar endast för direkt skada som uppkommer till följd av dennes vårdslöshet. Part har inte heller något ansvar för följdskada eller ren förmögenhetsskada.

11.2 Uthyraren ansvarar således inte för skada som uppkommer till följd av leveransförsening eller stillestånd. Vid stillestånd på kranar, som inte är orsakade av beställaren och som har en varaktighet längre än 24 timmar, debiteras normalt ingen hyra för överskjutande tid fram tills utrustningen är reparerad.

11.3 Om beställaren hyr kran utan förare ansvarar beställaren under hyrestiden för skada på hyresobjektet som inte utgör normal förslitning, eller som genom hyresobjektet uppkommer för beställaren själv eller tredje man. Skada ska anmälas till uthyraren som beslutar om hur hyresobjektet ska repareras. Hyresobjekt som förlorats eller skadats så att det inte kan repareras ska ersättas av beställaren med belopp motsvarande återanskaffningskostnaden. Vid stöld ansvarar beställaren för att polisanmälan sker.

11.4 Part som tillhandahåller signalman eller annan medhjälpare enligt punkt 5.5 ansvarar för försäkring och alla skador som uppkommer på grund av bristfällig lastsäkring eller felstoppning, eller till följd av oriktig, ofullständig och/eller oklar signalgivning, eller andra skador som dessa personer förorsakar.

11.5 För person- och sakskada är ersättningen begränsad till maximalt 10 Mkr för varje skada. Om inte annat avtalats är uthyrarens ersättningsskyldighet för egendom som lyfts eller transporteras begränsad till 1 Mkr för varje skadegörande handling. Fler skadefall hänförliga till samma orsak räknas som en skada.

11.6 Uthyraren har inget ansvar för skador enligt miljöbalken med mindre än att det visas att de kan hänföras till försumlighet eller vårdslöshet hos uthyraren. Om skadeståndsanspråk trots detta riktas mot uthyraren har uthyraren rätt till full regressrätt gentemot beställaren. Detta gäller även eventuella följdskador i samband härmed.

12. BEFRIELSEGRUNDER – FORCE MAJEURE

12.1 Om avtalets fullgörande hindras, försvåras eller blir oskäligt betungande till följd av omständigheter som ligger utanför parts kontroll inklusive men inte begränsat till krig, terrorhandling, upplopp, arbetskonflikt, blockad, naturkatastrof, eldsvåda, myndighets åläggande eller underlåtenhet, nytillkommen eller ändrad lagstiftning, valutarestriktioner, allmän knapphet på varor och drivkraft samt fel eller försening av leveranser från leverantörer som orsakas av sådan omständighet, kan part åberopa omständigheten som en befrielsegrund. Ovan nämnda omständigheter utgör befrielsegrund endast om deras inverkan på avtalets fullgörande inte kunde förutses då avtalet träffades.

12.2 Part som vill åberopa befrielsegrund enligt punkt 12.1 ska utan dröjsmål underrätta andra parten om uppkomsten därav, dess inverkan på avtalets fullgörande och dess upphörande.

12.3 Om det uppkommer en situation enligt punkt 12.1, part åberopar denna och det står klart att omständigheten inte upphör inom två månader och det kan antas att avtalet inte utan väsentlig olägenhet kan fullgöras senare, har båda parter rätt att skriftligt häva avtalet.

13. FÖRSÄKRINGAR

13.1 Parterna ska teckna sedvanlig ansvarsförsäkring, om inte annat avtalats.

13.2 Om beställaren önskar ytterligare ansvars- och/eller objektsförsäkring måste detta särskilt avtalas. Försäkringen ingår i sådant fall som en del av avtalet mellan parterna och bekostas av beställaren som ett tillägg till den debitering som följer av punkterna 3 och 4. Uthyraren håller kranen trafikförsäkrad, där så erfordras. Självrisken bekostas dock av beställaren.

13.3 Beställaren håller **Stationära kranar** försäkrade med allriskförsäkring motsvarande återanskaffningskostnaden, från den dag hyresobjekt eller delar av det levererats till arbetsplats tills det lämnar arbetsplatsen, om inte annat avtalats. Uthyraren ansvarar för försäkring gällande transport samt montage/demontage av stationära kranar i de fall detta utförs av uthyraren.

13.4 Parterna ska på den andre partens anmodan uppvisa bevis på försäkring.

14. TVISTER

14.1 Tvist på grund av kontraktet ska avgöras vid allmän domstol om inte parterna skriftligen överenskommer att tvisten ska avgöras genom skiljeförfarande.

| **14.2** Alla tvister i anledning av kontraktet ska avgöras enligt gällande nationell rätt i det land uthyrarens företag har sitt säte/huvudkontor.